

PATARA TİYATROSU 2004 ÇALIŞMALARI

Hüseyin Sabri ALANYALI

Zusammenfassung

Die antike Stadt Patara befindet sich heute in der Provinz Antalya. Sie war damals eine Hafenstadt in der felsigen Landschaft von Lykien. Sie wurde in der römischen Kaiserzeit zur Metropole der lykisch-pamphyliischen Provinz ernannt. Patara war nicht nur eine wichtige Hafenstadt von Lykien, sondern auch das lykische Tor zum Xanthos Tal und West-Lykien.

Eine auf der Nord-Süd Achse gelegene Säulenstraße beginnt am Hafen, verläuft entlang der Stadt, vorbei am Bouleuterion und endet an der Platzanlage. An der Südseite diesen Platzes liegt das antike Theater, dessen Cavea am Hang von Kurşunlutepe gelegen ist. Das Theater ist das am besten erhaltene Gebäude der Stadt. Das Theater und das Bouleuterion liegen in einiger Entfernung vom Hafen und müssen daher gleichzeitig mit der stattlichen Agora geplant worden sein. Die Topographie sollte eine große Rolle für die Auswahl des Ortes des Theaters gespielt haben. Die griechischen Architekten verfügten nicht über die Fähigkeit ein Gewölbe zu bauen, deswegen brauchten sie einen Hang um eine theatron (lat. cavea) zu errichten. So kommt es, dass einige griechische Theater außerhalb der Stadtmauern liegen. Die Cavea und die Scaenae wurden einzeln geplant und aufgebaut. Die Paradoi wurden niemals mit einem Gewölbe gedeckt. Cavea und Scaenae des Theaters von Patara waren, anders als die römischen Theater, kein geschlossener Komplexbau. Dieser Baustil wird in zwei erhaltenen Inschriften im Theater erläutert. Eine Bürgerin von Patara erklärt, dass ihr Vater die Scaenae von Grund auf errichtet habe (ca. ab Ende des 1. Jh. n. Chr.) und sie habe das proskenion und das logeion aufbauen lassen. Ein Bürger von Patara legt dar, dass er die Cavea, bzw. das Theater, auf der Cavea errichtet habe. Diese Baugeschichte muss am Ende des 1. Jh. und Anfang des 2. Jh. stattgefunden haben. Am Theaterbau lassen sich sowohl griechische als auch römische bauliche Charakteristika nachweisen, d. h. die Grundlagen sind der griechischen Theaterarchitektur entnommen, die Ausführung weist jedoch römische Stilmerkmale auf.

Auf die Cavea wurde ein Tempel gebaut. Dieses Typus ist sehr ungewöhnlich für kleinasiatische Theater. Tempel-Theater waren ein republikanisch-römisch Architektur Bautypus. Meines Wissens ließ Pompeius erst einen Tempel auf der cavea des sog. Pompeius Theater errichten. Aber diese Bauart wird ganz selten von der römische Architekten verwendet. Die Kleinasiaten haben später Tempel-Theater gebaut (z. B. Kybele Tempel von Pessinus in Phrygien, Tempel-Theater-Komplex von Stratonikeia in Karien usw.). Aber Theaterbauten wie Pompeius Theater wurden außerhalb von Patara nicht in Kleinasien gebaut. Die Beispiele von Ephesos und Side weisen andere Merkmale auf.

Özet

Patara tiyatrosunun yıllar boyunca kumlarla örtülmüşlüğü, binanın yıkılmış olsa da, günümüze kadar antik özelliklerini kendi içerisinde koruyarak ulaşmasını sağlamıştır. Kum örtüsünün sağlamış olduğu koruyucu manto, yapının içinde hiçbir kaçak kazıya ya da dışarıdan müdahaleye olanak vermemiştir. Tiyatroda gerçekleştirilecek kazı, özünde taşıdığı dokunulmamışlığıyla Anadolu antik tiyatro araştırmalarına büyük ışık tutacaktır. Tiyatro greko-romen tarzı tiyatrolar grubuna girmektedir. Anadolu'da yaygın görülen bu tipin en büyük özelliği, oturma basamakları kısmının yarım daireyi aşmasıdır. Oturma basamaklarının en üstünde yer alan galeri kısmında, tam orta eksene gelecek şekilde inşa edilmiş tetrastilos planlı bir tapınak yer almaktadır. Bu şekillendirme Roma mimarlığında Cumhuriyet Dönemi tiyatrolarında yaygın şekilde görülen bir oluşumdur. Roma mimarisinde tiyatro, tapınak olarak farklı bir gelişim de göstermiştir. Anadolu tiyatroları içerisinde Patara tiyatrosu bu özelliği ile de üniktür. Yapıya ait sahne binası neredeyse birinci katın tamamı ve ikinci katın duvarlarının da bir

kısmı ile özgün şekilde ayakta kalmıştır. Lykia bölgesine özgü taş işçiliği ile özenli olarak inşa edilmiş sahne binasının iç kısmında mermer, granit ve yerel kayacın malzeme olarak karışık kullanıldığı sütunlar, nişler, aedicula ve alınlıklarla süslü bir cephe mimarisine sahip Scaenae Frons bulunmaktaydı.

Patara antik kenti Antalya İli Kaş İlçesi sınırları içerisinde yer almaktadır. Kayalık Lykia coğrafyası içerisinde deniz kıyısında yer alan önemli bir liman kentidir. Kent, Roma İmparatorluk Döneminde Lykia-Pamphylia Eyaletinin başkentliğini yapmış bir metropoldür. Patara, Lykia bölgesinin en önemli liman kenti olmasının yanında, Xanthos Vadisi'nin ağzında yer almasından dolayı da bölgenin dış dünyaya açıldığı nokta olmuştur¹.

Patara tiyatrosu, Roma dönemi kentinin güneyinde, günümüzde Kurşunlu Tepe olarak adlandırılan yükseltinin kuzey yamacına yaslanır şekilde inşa edilmiştir² (Resim 1, 6). Tiyatronun kuzeyinde geniş bir meydan ve meydanın kuzeyinde tiyatronun tam karşısında Bouleuterion (meclis binası) yer alır. Bu yapı tiyatrodan ayrı düşünülmüş olup, ana cephesi doğuya yönlendirilmiştir. Şehircilik açısından bakılacak olursa, bouleuterionun yönlendirmesi büyük bir olasılıkla binanın doğusunda yer alması gereken şehrin agorasına işaret ediyor olmalıydı. Aynı şekilde yine bouleuterionun doğusunda yer alması gereken cadde, güney-kuzey doğrultusunda uzanan sütunlu caddeye birleşmekte ve kentin, esasen Lykia bölgesinin dünyaya açılış noktası olan limana doğru uzanmaktaydı.

Eski ve köklü bir Lykia kenti olan Patara, en parlak devirlerinden birini Roma imparatorluk döneminde yaşamıştır. Kentin terk edilmesine neden olan olay ise, antik

limanın mille dolarak kullanılmaz hale gelmesi, deniz kumunun karaya doğru ilerlemesi ile şehrin kumlarla kaplanmasıdır. Tiyatro da denizden gelen kumdan nasibini almıştır.

Bütün bu doğal etkenlere karşın, 19. yüzyılın ilk yarısında kente gelen Fransız gezgin Ch. Texier, yayınında tiyatro yapısına çok önem vermiş³ ve yapının planı ile sahne binasının dış cephesine ait rekonstrüksiyon denemeleri yapmıştır. Ch. Texier'in kitabında yayınladığı resim ve tamamlamalar, sahne binasının dış cephe ikinci katının da oldukça iyi korunduğunu ve ayakta kaldığını göstermektedir. 19. yüzyılın ikinci yarısında gelen Avusturyalı O. Benndorf ve Alman G. Niemann'ın yayınındaki tiyatro resmi de aynı şekilde kumla örtülü olan tiyatronun sahne binasının ikinci katına kadar oldukça iyi korunarak ayakta kaldığını yansıtmaktadır⁴.

1990'lı yılların ortalarında ise, oturma basamaklarının üst kısmı ile sahne binasının ayakta kalan duvarlarının üst kısmı dışında yapıdan bir şey görmek mümkün değildi. Tiyatro tamamıyla kum ve bitki örtüsü ile örtülmüştü. Tiyatroda arkeolojik çalışmalar başlatılmadan önce, kazı ekibi tarafından ilkin tiyatronun içine birikmiş olan kum yığını düzenli ve dikkatli bir şekilde boşaltılmaya başlanmıştır⁵ (Resim 3). Patara tiyatrosunda binaya ait parçaların açığa çıkmasıyla sistematik

¹ Işık 2000.

² Bernardi Ferrero 1969, 123-133; Işık 2000, 130-134.

³ Texier 1849, 91-198.

⁴ Benndorf – Niemann 1884, 114-117.

⁵ F. Işık, "Patara 1999" 22. KST 2 (2001) 86.

arkeolojik kazılara başlanılmıştır⁶. 2003 yılından itibaren Patara Tiyatro Kazıları'nın bilimsel sorumlusu olarak çalışmalar tarafımdan yürütülmektedir⁷.

Tiyatronun yerinin seçiminde topografyanın büyük rolü olmuştur (Resim 1, 6). Hellen Mimarisi'nde Roma dönemindeki gibi harç döküm teknikleri bilinmediği için tonoz örtü sistemi kullanılamamıştır. Bu yüzden de tiyatrolarda seyircilerin oturmaları için yapılmış olan cavea, mecburen bir tepeye yaslanmak zorunda kalmaktaydı. Hatta bazı kentlerde tiyatrolar bu sebepten ötürü şehir surlarının dışında yer almışlardır. Patara tiyatrosu genel plan itibari ile Hellen tiyatro geleneğini yansıtmaktadır (Resim 2). Ama tiyatro araştırmalarının henüz çok başında olduğumuz için Hellenistik dönemde burada bir tiyatronun var olduğunu kesin olarak söylememiz söz konusu değildir. Doğu paradosun girişinde, sahne binasının dış cephesinde yer alan Grekçe yazıttan anlaşıldığına göre, Pataralı hayırsever bir kadın Quintius Vilius Titianus'un kızı Vilia Procula, babasının sahne binasını temelden başlayarak inşa ettirdiğini ve kendisinin Proskenion ve Logeionu yaptırdığını

yazdırmıştır⁸ (Resim 5). Babasının inşa faaliyeti yaklaşık olarak M.S. 1. yy. sonu 2. yy.'ın başında gerçekleştirilmiş olmalıydı. Tiyatronun caveasında ele geçen bir postament üzerindeki yazıtta yine yapının inşası ile ilgili bilgiler edinilmektedir. Engelmann'ın çevirisi ve yorumuna göre yazıtta adı geçen "Tiberius Claudius Flavianus Eudemus" diğer yazıtta sözü edilen inşa faaliyetine karşı, aynı dönemde cavea ile tapınak inşası finanse ettiği söz konusu olmalıydı⁹. Yapının mimarisi de bu iki farklı yazıtta sözü edilen bağışları doğrular şekildedir. Eğer cavea ile skene Roma dönemi Anadolu tiyatrolarındaki gibi birlikte inşa edilmiş ve paradosların üzeri de tonozla kapatılmış olsa idi, tiyatrodaki yapılacak yenileme çalışmalarında skenenin tek başına inşasına izin vermeyip, oturma basamakları ile birlikte değişiklik yapmak gerekliliği doğuracaktı. Patara'da orkestraya geçişi sağlayan paradosların üzeri tonozla örtülerek kapatılmamış, cavea ile skene, eyaletin Pamphylia kısmındaki tiyatro örnekleri gibi tek bir kompleks haline getirilmemiştir. Tiyatronun oturma basamaklarının alt kısmı (imma cavea) daha önceden inşa edilmiş olmalıdır. Daha sonra, genişletilerek üst kısım (summa cavea) eklenmiştir. Galeri kısmına da tetrastylös planlı bir tapınak inşa edilmiştir (Resim 6). Sahne binası ihtiyacı ise ya tiyatro oluşumunun başlangıcında olduğu gibi skene denilen çadırla karşılanıyordu, ya da ahşaptan yapılmış bir sahne binası bulunmaktaydı.

Patara tiyatrosu, günümüzde, Roma döneminde geçirdiği değişiklikler nedeniyle Küçük Asya'da Roma devrine tarihlenen greko-romen tipli tiyatrolar grubuna girmektedir¹⁰. Tiyatro yapısında Hellen ve

⁶ F. Işık, "Patara 2000" 23. KST 1 (2002) 402-403; F. Işık, "Patara 2001" 24. KST 1 (2003) 1-2; F. Işık, "Patara 2002" 24. KST 1 (2004) 95.

⁷ Patara Kazıları Başkanı sayın hocam Prof. Dr. Fahri Işık'a kapsamlı bir proje olan Tiyatro Kazısının sorumluluğunu teklif ettiğimde çok onurlanmıştım. Başkanlığı altındaki bilimsel ekipte yer almak herkese nasip olmayacak bir ayrıcalıktır. 2004 Patara Tiyatrosu Kazısı Anadolu Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Komisyonu tarafından 040827 nolu proje olarak onaylanarak araştırmanın gerçekleştirilmesi için olanak sağlanmıştır. Göstermiş oldukları bu bilimsel anlayıştan dolayı başta Anadolu Üniversitesi Rektörü sayın Prof. Dr. Engin Ataç olmak üzere ve Anadolu Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Başkanlığına ve tüm emeği geçenlere teşekkürü bir borç bilirim.

⁸ H. Engelmann'a yayından önce bu bilgiyi kullanmam için izin verdiğinden dolayı teşekkürü borç bilirim. Bkz. Engelmann 2004, 293.

⁹ Engelmann 2004, 293-296.

¹⁰ Gros 1999, 290-294. 301-304.

Roma mimarisine ait karakterler bir arada görülse de, temel oluşum Hellen Tiyatro Mimarisi'nden alınmış olmasına karşın, Roma tiyatrosu olarak şekillendirilmiştir. Tiyatrodaki kazı çalışmalarına zorunlu olarak sahne binasının dış cephesinden başlanmıştır. Tiyatroya giriş doğu ve batıda yer alan paradoslardan sağlanabilmektedir. Ancak, bu girişler düşen büyük mimari bloklar tarafından bloke edilmiştir. Modern iş makinelerinin içeriye girebilmesi için, öncelikle bu kısımların açılması gerekmektedir. Bu çalışmalar sırasında ele geçen parçalar sahne binasının dış cephe mimarisine dair önemli bilgiler aktarmışlardır: Sahne binasının tiyatro ile meclis binası arasındaki alana bakan kuzey cephesi, podyum, nişler, pencereler ve tabernakeller ile süslenerek oldukça hareketlendirilmiştir. Sahne binasının dış yüzünde yer alan bu unsurlar ile Patara tiyatrosu şimdiye kadar mevcut bilgiler ışığında Anadolu'nun güney kıyılarında yer alan antik kentler içerisinde tektir. 19. yy. gezginlerinden Ch. Texier sahne binasının dış yüzünü gösteren rekonstrüksiyon denemelerini "Description de l'Asie Mineure" adlı eserinde yayınlamıştır¹¹. Ancak bu yıl yürütülen arkeolojik çalışmalar, Ch. Texier'in rekonstrüksiyon çizimlerinin sahne binasının antik dönem içerisindeki görüntüsünü tam olarak yansıtmadığını ortaya çıkarmıştır. Yine 2004 yılı çalışmaları sırasında sahne binasının zemin ve birinci katının dış duvarlarının oldukça iyi korunduğu anlaşılmıştır. Konuyu açmamız gerekirse; sahne binasının zemini büyük bir olasılıkla Kurşunlu Tepe'nin kayalık zeminine oturtulmuş olmalıdır. Oturma basamaklarının da yine kayalık zemine oturtulduğu gözlenmektedir, hatta bazı basamaklar doğal kaya kesilerek yapılmıştır. Kazı sırasında özellikle zemin kata ait taş blokların hiçbir şekilde

kaymadan derzlerinin düzgün sıralar halinde korunmuş olması binanın temelinin çok sağlam durumda korunmuş olduğuna işaret etmektedir. Özellikle ilk kez bu yılki kazı çalışmaları sırasında ortaya çıkan ve sahne binasının dış cephesinin orta ekseninde bulunan kapı, tiyatronun dış cephesinin açıldığı alanın ne kadar önemli olduğunu bir kez daha kuvvetle vurgulamıştır (Resim 4). Sözü edilen meydana açılan tiyatro sahne binasının dış cephesi, Scaenae Frons cepheleri ile boy ölçüşecek şekilde mimari unsurlarla hareketlendirilmiştir. Patara tiyatrosu, bu konumu ile Anadolu tiyatroları içerisinde ünik bir yapıdır.

2004 yılı çalışmaları sonucunda halen antik taban seviyesine ulaşamamıştır. Fakat 2001 yılı kazılarında beri elde edilen mimari veriler sonucunda, dış kuzey cephe birinci ve ikinci katın rekonstrüksiyonu için yeterli bilgi sağlanabilmiştir. Ancak, zemin katın büyük bir kısmının halen toprak altında olmasından ötürü önümüzdeki yıllarda yapılacak kazılar bize bu konuda daha detaylı bilgiler verecektir. Yalnız bu yıl içerisinde açığa çıkarılan, zemin kata ait mimari silmeler, bizim için çok ilginç olan bir sonuç ortaya çıkarmıştır: Antik mimarlar Patara tiyatrosunun dış cephe mimarisini daha zengin ve hareketli gösterebilmek için profilli mimari silmeler kullanmışlardır. Fakat bina boyunca yatay hatlar olarak uzanan bu silmelerin bazı kısımlarının profillerinin işlenmeden yarım bırakılmış olması, binanın inşasının bazı nedenlerden dolayı yarım bırakıldığına işaret etmektedir.

Oturma basamaklarının en üstünde yer alan galeri kısmında, tam orta eksene gelecek şekilde inşa edilmiş tetrastilos planlı bir tapınak yer almaktadır. Bu şekillendirme Roma mimarlığında Cumhuriyet dönemi tapınak tiyatro geleneğinin bir yansıması olarak

¹¹ Texier 1849, 91-198.

görülmelidir¹². Roma mimarlığında tapınak tiyatro gelişimine bakıldığında aslında iki farklı mimari olgunun tek bir kompleks içerisinde birleştirildiği gözlenmektedir. Kavram içerisinde öne çıkan tapınak oluşumudur. Tiyatro ise tapınak mimarisi ile birleştirilip Yunan dünyasındaki bağımsız kült binası olmaktan çıkmış ve tapınağın bir parçası olmuştur. Burada yalnızca tiyatro caveaları şekillendirilmiş ve scaenae binaları yapılmamıştır. Bu yüzden de basamaklar tapınakta gerçekleştirilen dini törenlere hizmet etmeye başlamıştır¹³. Salt oturma basamağı olmaktan çıkmıştır. Gabi tiyatro-tapınak kompleksi¹⁴, Tivoli Hercules Victor¹⁵, Praeneste Fortuna Primigenia¹⁶, Roma Palatin Tepesi'ndeki Magna Mater tapınağı¹⁷, tapınak tiyatroların İtalya'daki en iyi örneklerindedir. Anadolu'daki Pessinus'daki Roma dönemi Kybele tapınağı¹⁸, Roma Palatin'deki Magna Mater tapınağının neredeyse birebir kopyası olarak inşa edilmiştir. Tiyatronun üst galeri kısmına tapınak inşa etme geleneğini ilk kez Roma Mars alanındaki Pompeius tiyatrosunda görmekteyiz¹⁹. Pompeius tiyatrosunda ilk kez tapınak tiyatro kavramına farklı bir anlam kazandırılmıştır. Roma tiyatrosu şeklinde bir bina inşa edildikten sonra direk caveanın üzerine bir tapınak oturtulmuştur. Anadolu'da böyle

bir oluşuma yalnızca Patara'da rastlıyoruz²⁰. Patara tiyatrosundaki tapınak, caveanın ilk inşasında planlanmamış, yapıya daha sonraki bir evrede eklenmiştir. Elimizde mevcut olan veriler ışığında henüz kesin bir tarihleme yapmak mümkün değildir. Fakat Anadolu tiyatroları içerisinde Patara tiyatrosu bu özelliği ile de tek olduğunu bir kez daha kanıtlamaktadır. Stratonikeia'daki tapınak-tiyatro kompleksi²¹, direk olarak Pompeius tiyatrosunu tekrar etmese de, İtalya geleneğinin bir uzantısı olarak görülmelidir. Tapınak tam caveaya oturmadığı için Patara tiyatrosu ile tam örtüşmemektedir. Ephesos ve Side²² örneklerinde, tiyatro tapınak oluşumları sözünü ettiğimiz şema dışında kalmaktadır.

Sahne binası zemin katının tamamı ve birinci katın duvarlarının da bir kısmı ile özgün şekilde ayakta kalmıştır. Lykia bölgesine özgü taş işçiliği ile özenli olarak inşa edilmiş sahne binasının iç kısmında mermer, granit ve yerel kayacın malzeme olarak karışık kullanıldığı, sütunlar, nişler, aedícula ve alınlıklarla süslü bir cephe mimarisine sahip Scaenae Frons bulunmaktaydı (bugün bu kısım düştükleri şekilde tiyatro içerisinde yer almakta ve kaldırılmayı beklemektedir).

Patara tiyatrosu yapı şekliyle, günümüze kadar dokunulmamışlığı ile Roma dönemi Anadolu tiyatroları konusunda bilim dünyasını en iyi şekilde aydınlatacak yapılardan biridir. Yapı kendi karakteristiğinde Anadolu özellikleri taşırken, aynı zamanda Roma Cumhuriyet mimarisinden etkilenmiş bir eyalet tiyatrosu özelliği de göstermektedir. Oluşum bakımından diğer Lykia tiyatrolarından

¹² Hanson 1959; Boëthius 1978, 166-178; Ward-Perkins 1988, 23-31; Nielsen 2004, 65-91; Hesberg 2005, 151-152.

¹³ Alanyalı 2004 15 Dpt. 41.

¹⁴ Hanson 1959, 29-31; Boëthius 1978, 166; Ward-Perkins 1988, 27; Nielsen 2004, 68-69; Hesberg 2005, 151-152.

¹⁵ Hanson 1959, 31-32; Boëthius 1978, 166-167; Ward-Perkins 1988, 23-27; Nielsen 2004, 70.

¹⁶ Hanson 1959, 33-36; Boëthius 1978, 168-173; Ward-Perkins 1988, 27-31; Nielsen 2004, 69-70; Hesberg 2005, 151.

¹⁷ Nielsen 2004, 66-68. Dpt. 4.

¹⁸ Walkens 1986, 37-73; Devreker – Vermeulen 1998, 249-258.

¹⁹ Hanson 1959, 43-55; Ward-Perkins 1988, 31-34; Gros 1999, 281-282; Hesberg 2005, 152-155.

²⁰ İmparatorluğun diğer bölgelerindeki Tapınak-Tiyatro Kompleksleri için bkz. Hanson 1959, 59-77.

²¹ Mert 2002, 187-203.

²² Mansel 1963, 90-95. 122-142; Mansel 1967, 18-19; Mansel 1978, 142-146. 187-213.

ayrıldığı gibi, Anadolu içerisinde yer alan farklı bölge tiyatroları ile de ayrıcalıklar göstermektedir. Önümüzdeki yıllarda tiyatrodaki gerçekleştireceğimiz kazılar, Anadolu Roma Tiyatroları Araştırmaları'na ve Roma Mimarisi'ne bir çok yenilik kazandıracaktır.

Antik şehircilik açısından bina tekrar ele alınacak olursa; antik kent içerisinde yer alan en ilgi çekici yapılardan biri hiç kuşkusuz tiyatro binasıdır. Kentte tiyatro ve meclis binası limandan uzak bir alanda, büyük bir olasılıkla devlet agorası ile birlikte planlanarak inşa edilmişti. Yönetimle doğrudan ilgili olan meclis binası ve devlet agorasının konuşlandırılması tiyatro ve kuzeyinde yer alan meydana bağımsız olmalıydı. Çünkü tiyatro direk olarak kült binası olduğu için Patara'nın baş tanrısı Apollon Pataraios için düzenlenen festivallerde önemli bir rol oynaması gerekiyordu. Halen yeri tespit edilmemiş olan stadionun da tiyatroya yakın bir kesimde yer alması gerekir²³. Apollon Pataraios için düzenlenen festival alayı için ilk toplantılar belki meclis binası²⁴ ve devlet agorasında gerçekleştiriliyor, buradan agonlar için tiyatro ve stadiona geçilip yarışmalar gerçekleştiriliyor olmalıydı. Eğlencelerin sonuçlanması ile festivalin son günü Apollon tapınağında sunumların yapılması ile tanrı yüceltilmiş olmalıydı. Sonuç olarak söylemek gerekirse, tiyatro hem bir sosyal

merkez, hem de dini bir yapı olarak antik kent dokusu içerisinde yerini almaktadır.

Resimler

Resim 1: Işık 2000 172-173.

Resim 2: Dr. Sinan Genim'in tiyatro planı

Resim 3-7: Patara Kazıları Fotoğraf Arşivi

Yard. Doç. Dr. Hüseyin Sabri Alanyalı

Anadolu Üniversitesi

Edebiyat Fakültesi

Arkeoloji Bölümü

Yunus Emre Kampusu

26470 ESKİŞEHİR

e-mail: hsalanyali@anadolu.edu.tr

²³ 2000 yılındaki Patara kazılarında Tiyatro ile Bouleterion arasında Iustinianus surunun 5 m. güneyinde ele geçen zafer kazanmış bir atlete ait lahit stadionun bu bölgeye yakın bir yer olduğunu destekler niteliktedir. Bkz. F. Işık, "Patara 2000" 23. KST 1 (2002) 401-402; H. İşkan, "Ein Siegersarkophag aus Patara" E. Schwertheim (Ed.), Studien zum antiken Kleinasien V. Asia Minor Studien 44 (2002) 145-164.

²⁴ Geç dönemlerde Bouleterion'un bu görevi üstlenmediğini söyleyebiliriz. Çünkü Bouleterion'da ele geçen bir yazıtta yapıdan odeion olarak söz etmektedir.

KAYNAKÇA

- Alanyalı 2004 H. S. Alanyalı, “Gedanken zum Kybele-Kult im römischen Pamphylien am Beispiel von Side und Perge” T. Korkut (Ed.) *Anadolu’da Doğdu. Fahri Işık’a Armağan* (2004) 11-17.
- Bendorf-Niemann 1884 O. Benndorf – G. Niemann, *Reisen in Lykien und Karien* (1884).
- Bernardi Ferrero 1969 D. de Bernardi Ferrero, *Teatri Classici in Asia Minore II* (1969).
- Boëthius 1978 A. Boëthius, *Etruscan and Early Roman Architecture* (1978).
- Devreker – Vermeulen 1998 J. Devreker – F. Vermeulen, “Fouilles et prospections à Pessinonte: campagne de 1996” *Anatolia Antiqua VI* (1998) 149-258.
- Engelmann 2004 H. Engelmann, “Tiberius Claudius Flavianus Eudemos und das Thetaer von Patara” T. Korkut (Ed.) *Anadolu’da Doğdu. Fahri Işık’a Armağan* (2004) 293-296.
- Gros 1999 P. Gros, *L’architecture Romaine. Du début du IIIe siècle av. J.-C. À la fin du Haut-Empire I. Les monuments publics* (1999).
- Hanson 1959 J. A. Hanson, *Roman Theater-Temples* (1959).
- Hesberg 2005 H. von Hesberg, *Römische Baukunst* (2005).
- Işık 2000 F. Işık, *Patara. The History and Ruins of the Capital City of Lycian League* (2000).
- Mansel 1963 A. M. Mansel, *Die Ruinen von Side* (1963).
- Mansel 1967 A. M. Mansel, *Side Kılavuzu* (1967).
- Mansel 1978 A. M. Mansel, *Side. 1947-1966 Yılları Kazıları ve Araştırmaları Sonuçları* (1978).
- Mert 2002 İ. H. Mert, “Der Thetaer-Tempelkomplex von Stratonikeia” C. Bern ve diğ. (Ed.) *Patris und Imperium BABESCH Supp. 8* (2002) 187-203.
- Nielsen 2004 I. Nielsen, “Thetaer und Kult im antiken Italien” W. Hübner – K. Stähler (Ed.), *Ikonographie und Ikonologie. Interdisziplinäres Kolloquium 2001, EIKON 8* (2004) 65-91.

Texier 1849

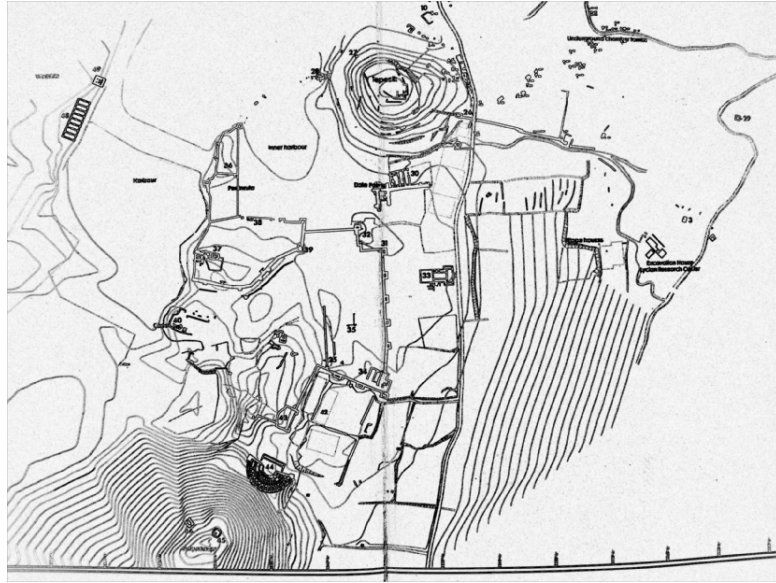
C. Texier, *Description de L'Asie Mineure III* (1849).

Waelkens 1986

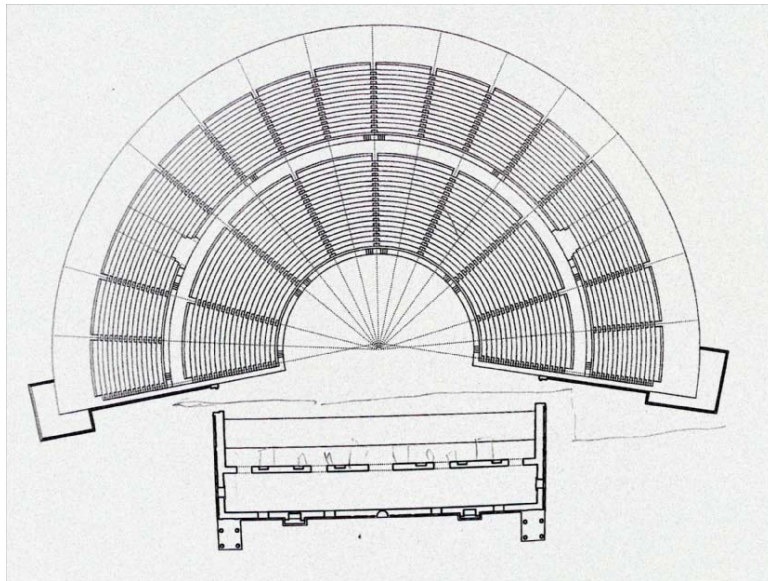
M. Waelkens, "The Imperial sanctuary at Pesinus. Archaeological, Epigraphical and Numismatic Evidence for its date and identification" *EpigrAnat* 7 (1986) 37-73.

Ward-Perkins 1988

J. B. Ward-Perkins, *Rom* (1988).

Resim 1

Resim 2

Patara Tiyatrosu 2004 alışmaları

Resim 3

Resim 4

Resim 5

Resim 6

Resim 7